

See discussions, stats, and author profiles for this publication at: <https://www.researchgate.net/publication/322764604>

Η συμβολή του παιχνιδιού στη συναισθηματική και κοινωνική ανάπτυξη των παιδιών.

Presentation · April 2014

DOI: 10.13140/RG.2.2.15793.07527

CITATIONS

0

READS

1,784

1 author:

Katerina Maniadaki

University of West Attica

136 PUBLICATIONS 250 CITATIONS

SEE PROFILE

Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΠΑΙΧΝΙΔΙΟΥ ΣΤΗ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ

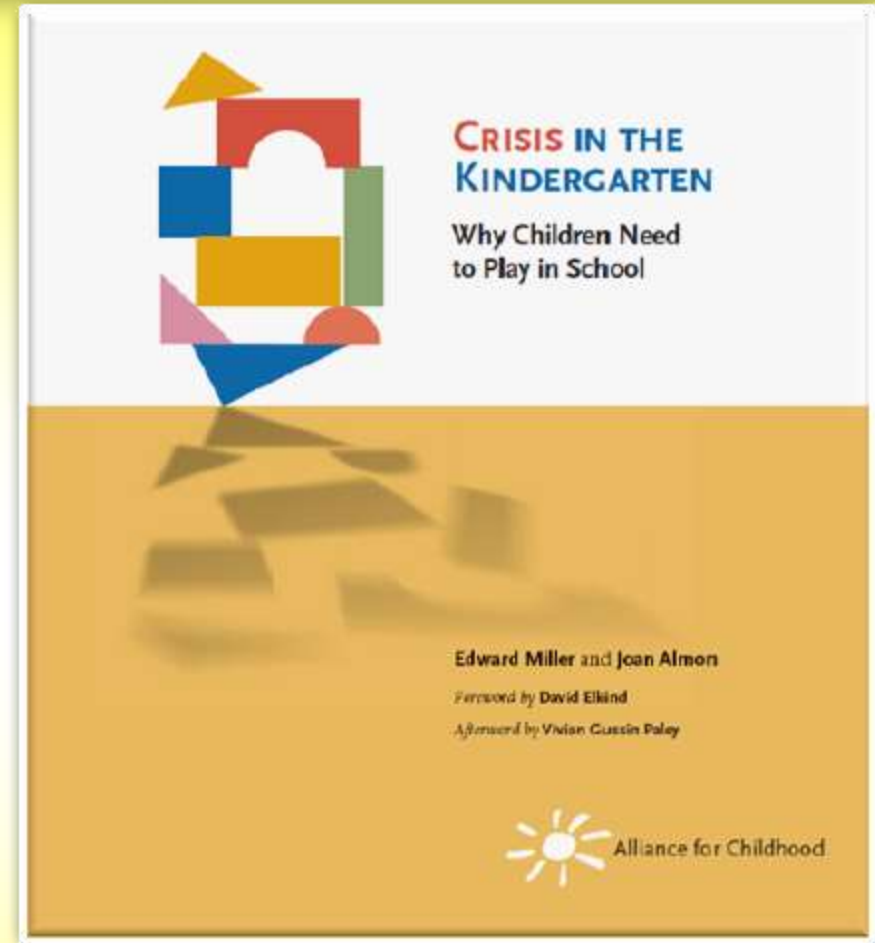

Δρ. Κατερίνα Μανιαδάκη
Ψυχολόγος
Επικ. Καθηγήτρια
ΤΕΙ Αθήνας

Μήπως αγοράζουμε στα
παιδιά μας δεκάδες παιχνίδια
αλλά τους στερούμε

ΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ;

Στους παιδικούς σταθμούς της Ν. Υόρκης και του Λ. Άντζελες, περίπου 3 ώρες του ημερήσιου προγράμματος αφιερώνονται στην διδασκαλία μαθηματικών εννοιών και στην απόκτηση δεξιοτήτων προγραφής και ανάγνωσης και λιγότερο από μισή ώρα σε ελεύθερες δραστηριότητες ή παιχνίδι.

**ΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΣΕ
ΚΙΝΔΥΝΟ!**

**ΚΡΙΣΗ ΣΤΟΝ
ΠΑΙΔΙΚΟ ΣΤΑΘΜΟ!**

ΓΙΑΤΙ ΚΙΝΔΥΝΕΥΕΙ ΣΗΜΕΡΑ ΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ;

A

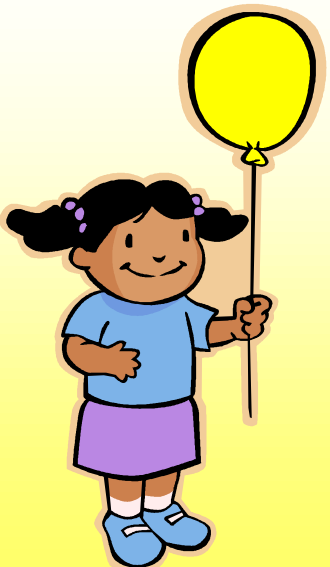
Έχουν μειωθεί οι ασφαλείς διαθέσιμοι χώροι για παιχνίδι εκτός σπιτιού.

B

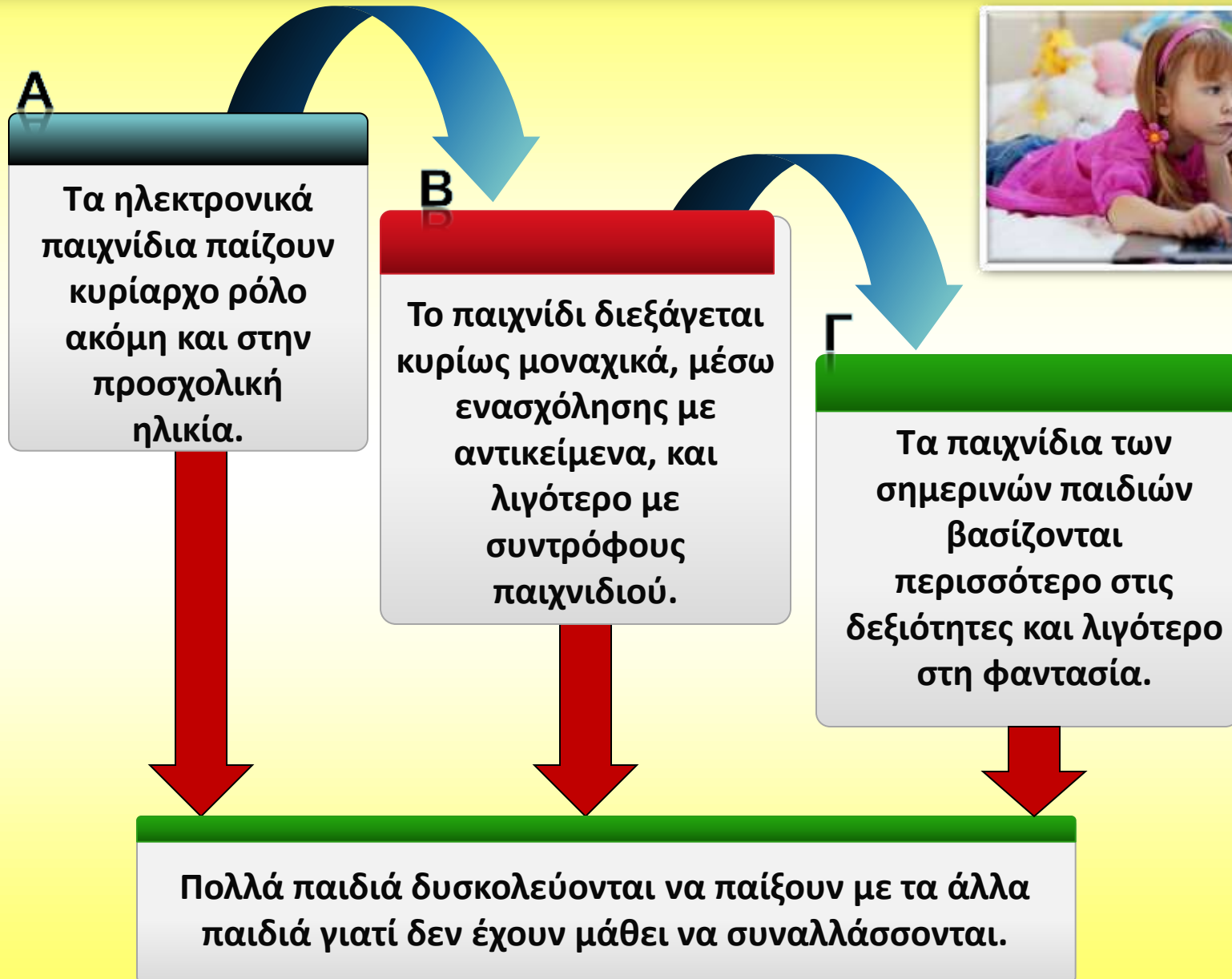
Τα παιδιά παίζουν περισσότερο στο σπίτι ή σε δομημένα πλαίσια παιχνιδιού, π.χ. παιδότοπους.

Γ

Υπάρχουν λιγότερες δυνατότητες αυτονομίας και λήψης πρωτοβουλιών στα πλαίσια του παιχνιδιού με συνομήλικους.

ΓΙΑΤΙ ΚΙΝΔΥΝΕΥΕΙ ΣΗΜΕΡΑ ΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ;

ΓΙΑΤΙ ΚΙΝΔΥΝΕΥΕΙ ΣΗΜΕΡΑ ΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ;

A

Έχει μειωθεί ο διαθέσιμος χρόνος για παιχνίδι.

B

Έχει μειωθεί η σημασία που δίνουν οι ενήλικες στο παιχνίδι.

Γ

Έχουν αυξηθεί οι απαιτήσεις για επιτεύγματα που ωθούν τα παιδιά να μεγαλώσουν «νωρίτερα».

ΓΙΑ ΠΟΙΟ ΛΟΓΟ;

Γιατί η κοινωνία φοβάται μήπως τα παιδιά μείνουν πίσω!

Τα παιδιά πιέζονται να φτιάξουν «βιογραφικό» μέσα από τις οργανωμένες αθλητικές ή εκπαιδευτικές δραστηριότητες στις οποίες από πολύ νωρίς συμμετέχουν.

ΠΕΙΡΑΖΕΙ;

Για πολλά παιδιά αυτός ο «βιαστικός» και ελεγχόμενος τρόπος ζωής, ο οποίος τους μειώνει το χρόνο παιχνιδιού και τη χαρά που προκύπτει από αυτόν, αποτελεί πηγή άγχους και τους στερεί την ανάπτυξη βασικών δεξιοτήτων, η οποία προκύπτει μέσα από το παιχνίδι.

ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΣΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ

«Όχι μόνο έχουν δικαίωμα τα παιδιά στο παιχνίδι αλλά τα Κράτη θα πρέπει να ενθαρρύνουν την παροχή κατάλληλων και ίσων ευκαιριών για πολιτιστικές, ψυχαγωγικές και δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου»

Άρθρο 31 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού (1989)

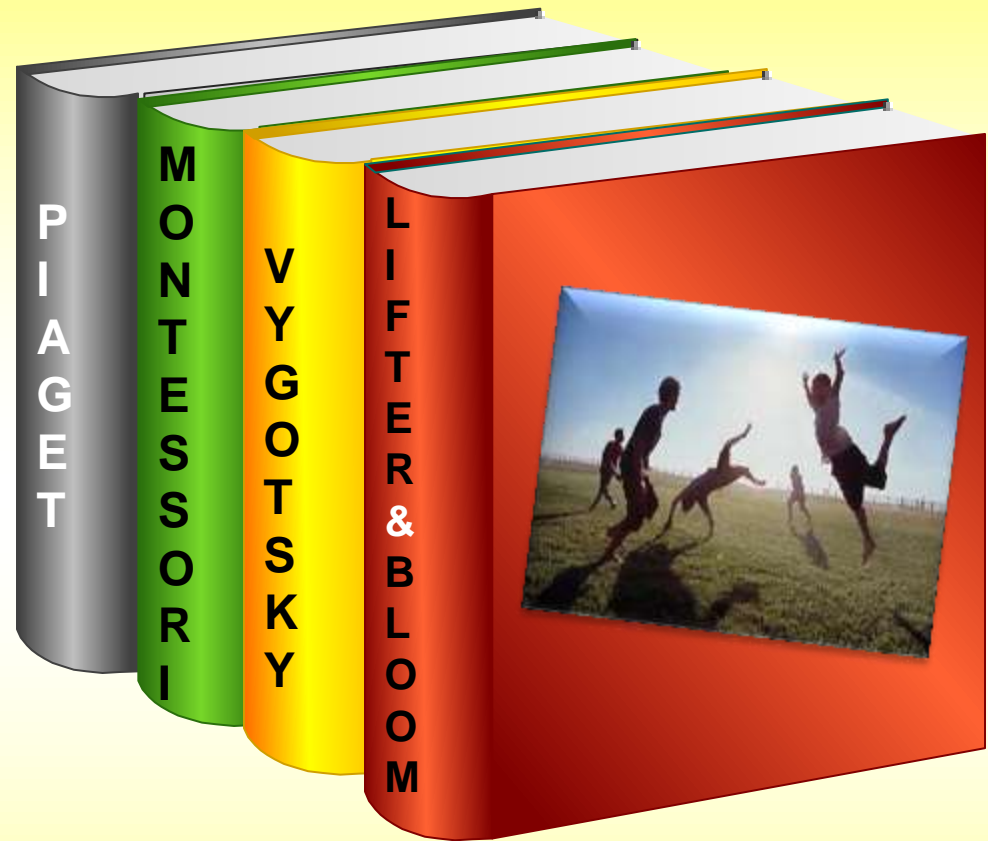
ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΟΜΩΣ ΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ

Η ευχάριστη επίδειξη
γνωστών πράξεων

Η δουλειά του παιδιού

Ένας προσαρμοστικός
μηχανισμός που προάγει τη
γνωστική ανάπτυξη

Πράξεις που δείχνουν αυτά
που το παιδί ήδη ξέρει αλλά
και αυτά που σκέφτεται στην
προσπάθειά του να δώσει
νόημα στα τρέχοντα γεγονότα
προκειμένου να εξελίξει τη
γνώση.

Το υπέροχο με το παιχνίδι είναι ότι δεν έχει κάποιο συγκεκριμένο σκοπό.
Αν ο σκοπός του είναι πιο σημαντικός από την ίδια την πράξη, τότε
πιθανότατα δεν είναι παιχνίδι!

ΒΑΣΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΠΑΙΧΝΙΔΙΟΥ

ΠΩΣ ΞΕΚΙΝΑΕΙ ΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ;

Αυτή η εικόνα είναι για τους ανθρώπους η πρώτη επαφή με το παιχνίδι.

Όταν η μητέρα και το βρέφος κοιτάζονται στα μάτια, και το βρέφος είναι αρκετά μεγάλο ώστε να έχει κοινωνικό χαμόγελο, αυτό που συμβαίνει, ενστικτωδώς, είναι μια έκρηξη χαράς από τη μητέρα.

Αρχίζει να μιλάει και να κάνει γκριμάτσες και να χαμογελά. Το ίδιο κάνει και το βρέφος.

Άμα τους είχαμε συνδεδεμένους με ένα ηλεκτροεγκεφαλογράφημα, θα βλέπαμε, πως το δεξί κομμάτι του εγκεφάλου τους συντονίζεται.

Έτσι, αυτό το χαρούμενο συμβάν της πιο παλιάς από όλες τις σκηνές παιχνιδιού και η φυσιολογία του, είναι κάτι το οποίο αρχίζουμε να συνηθίζουμε.

Όλο το οικοδόμημα, ακόμα και του πιο περίπλοκου παιχνιδιού, χτίζεται πάνω σε αυτή τη βάση.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΠΑΙΧΝΙΔΙΩΝ

Παιχνίδια που βοηθούν στην ανάπτυξη της αναπαραστατικής σκέψης

Παιχνίδια που βοηθούν στην ανάπτυξη της αντίληψης και του συντονισμού χεριού και ματιού

Παιχνίδια που βοηθούν στην ανάπτυξη των αισθήσεων και που παράγουν ήχο ή εικόνες

Παιχνίδια για την ανάπτυξη των κοινωνικών ικανοτήτων και της φαντασίας

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΠΑΙΧΝΙΔΙΩΝ

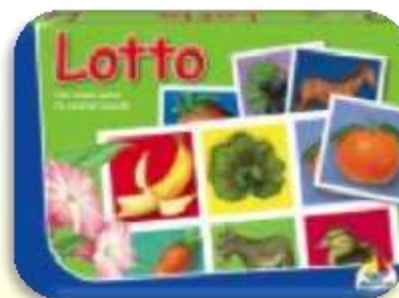
Παιχνίδια που βοηθούν στη
σωματική ανάπτυξη και τη μυϊκή
άσκηση

Παιχνίδια για την ανάπτυξη των
ικανοτήτων που βοηθούν στην
ανάγνωση και την αριθμητική

Παιχνίδια παρατήρησης και
λογικής

Παιχνίδια για την ανάπτυξη των
καλλιτεχνικών και δημιουργικών
τάσεων

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΠΑΙΧΝΙΔΙΟΥ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ

Λειτουργικό παιχνίδι (3 ετών)

Το παιδί εκτελεί απλές, επαναλαμβανόμενες δραστηριότητες. Περιλαμβάνει αντικείμενα, όπως κούκλες και αυτοκινητάκια ή επαναλαμβανόμενες κινήσεις, όπως πηδηματάκια.

Το παιδί κάνει κάτι απλώς για την ίδια την πράξη και όχι με σκοπό τη δημιουργία.

Παιχνίδι κατασκευών (4 ετών)

Το παιδί χρησιμοποιεί αντικείμενα για να δημιουργήσει κάτι.

Περιλαμβάνει αντικείμενα όπως τουβλάκια, πλαστελίνη, παζλ. Επιτρέπει την εξάσκηση της λεπτής κινητικότητας, των γνωστικών δεξιοτήτων, της συνθετικής και αναλυτικής ικανότητας.

Ποιος είναι ο
ρόλος του
παιχνιδιού στη
ζωή των παιδιών;

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΠΑΙΧΝΙΔΙΟΥ ΣΤΗ ΖΩΗ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

ΖΩΤΙΚΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΑΡΞΗ

Το παιχνίδι δεν είναι απλώς σημαντικό για την ανάπτυξη των παιδιών. Είναι ζωτικό για την ίδια τους την ύπαρξη.

ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΘΗΛΑΣΤΙΚΩΝ ΜΕ ΕΡΠΕΤΑ

Αν συγκρίνει κανείς τα πιο ανεπτυγμένα με τα λιγότερο ανεπτυγμένα ζώα, για παράδειγμα τα θηλαστικά με τα ερπετά, θα διαπιστώσει ότι τα πρώτα παίζουν ενώ αυτά στα οποία η συμπεριφορά τους ορίζεται από καθορισμένα ένστικτα δεν παίζουν καθόλου.

ΜΕΣΟ ΕΞΕΛΙΞΗΣ

Αυτό αποδεικνύει τη σημασία του παιχνιδιού σαν μέσο εξέλιξης.

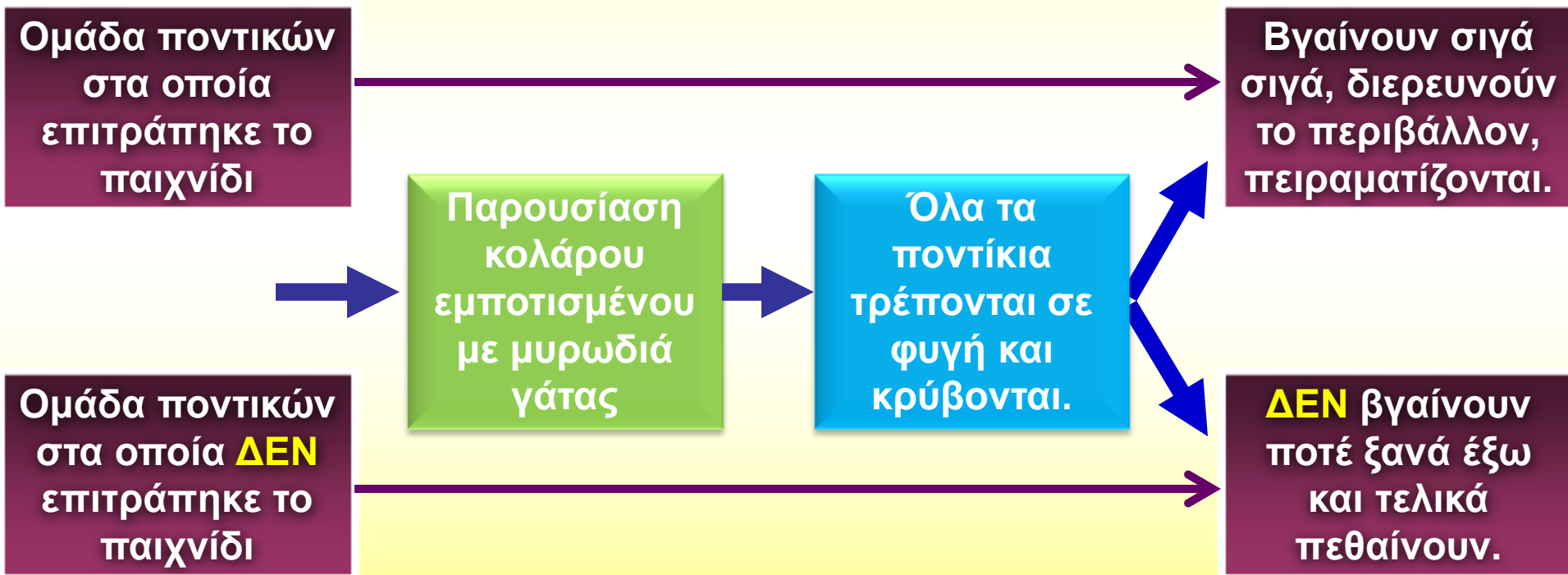
ΤΑ ΘΗΛΑΣΤΙΚΑ ΠΑΙΖΟΥΝ...

Η ΖΩΤΙΚΗ ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΑΙΧΝΙΔΙΟΥ

Οι ποντικοί έχουν την έμφυτη τάση να παίζουν μεταξύ τους σε μια συγκεκριμένη περίοδο των νεανικών τους χρόνων.

Έχουν επίσης την έμφυτη τάση να φεύγουν και να κρύβονται αν κάποιος τους παρουσιάσει ένα κολάρο εμποτισμένο με τη μυρωδιά γάτας.

Brown, S,L. (1994, Dec.). Animals At Play. *National Geographic Magazine*.

ΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΣΤΗ ΖΩΗ ΤΩΝ ΕΝΗΛΙΚΩΝ

M. Jackson,
Φεβρουάριος 1993

«Θυμάμαι που πήγαινα στο στούντιο για ηχογράφηση και απέναντι στο δρόμο ήταν ένα πάρκο. Έβλεπα τα παιδιά να παίζουν και εγώ έκλαιγα που έπρεπε να δουλεύω.»

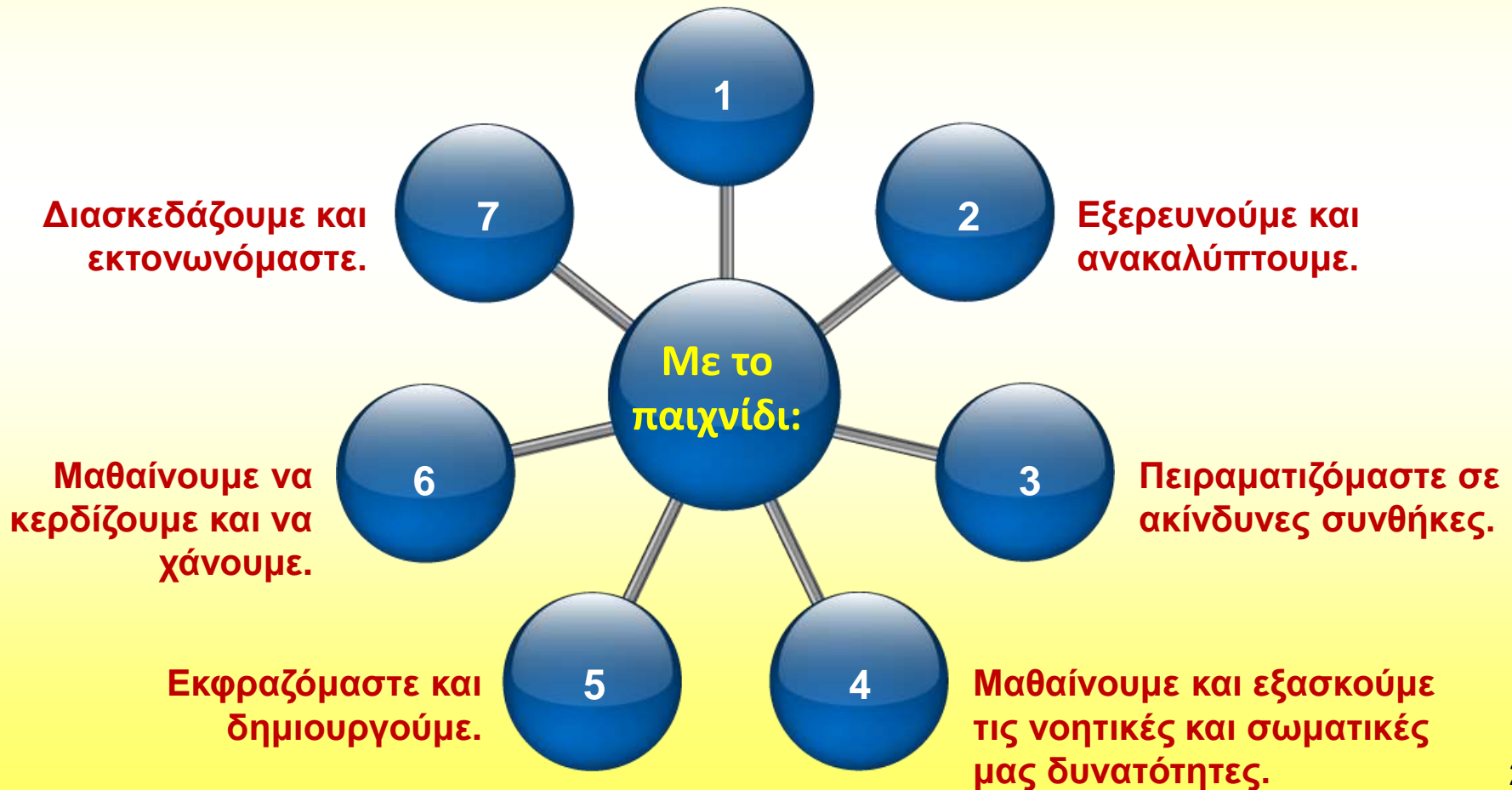
Αυτός ήταν και ο λόγος που δημιούργησα τη Neverland. Ήθελα να αποκτήσω ένα χώρο όπου θα έφτιαχνα όλα όσα δεν είχα όταν ήμουν παιδί».

Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΠΑΙΧΝΙΔΙΟΥ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

Το παιχνίδι αποτελεί τη «φυσική» γλώσσα των παιδιών, το πιο ισχυρό μέσο έκφρασής τους και αναπόσπαστη δραστηριότητα της καθημερινότητάς τους.

Επικοινωνούμε, διαπραγματευόμαστε και συνεργαζόμαστε.

ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΚΑΙ ΓΝΩΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Το παιχνίδι συμβάλλει στην ολόπλευρη (νοητική, συναισθηματική, κοινωνική και σωματική) ανάπτυξη του παιδιού. Συγκεκριμένα:

Συμβάλλει στην ανάπτυξη της σκέψης και της γλωσσικής έκφρασης, αλλά και της ικανότητας να μπαίνει κανείς στη θέση του άλλου.

Παρέχει ευκαιρίες για όξυνση της δημιουργικότητας και της δυνατότητας επίλυσης προβλημάτων.

Δίνει τη δυνατότητα στο παιδί να μαθαίνει μέσα από τις αποτυχίες ΤΟΥ.

Πρωθεί τη βελτίωση της ικανότητας μίμησης και ακολουθίας προτύπου αλλά και της φαντασίας.

ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ-ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Δίνει τη δυνατότητα στο παιδί να εκφράσει τα συναισθήματά του, να ανακαλύψει τον εαυτό του, να δομήσει την ταυτότητα του.

Παρέχει ευκαιρίες για ανάπτυξη ενσυναίσθησης και συναισθηματικής νοημοσύνης.

Διευκολύνει το παιδί να αναπτύξει τις επικοινωνιακές του δεξιότητες και να κάνει φίλιες.

Συμβάλλει στην κοινωνικοποίηση του παιδιού και στη μείωση του εγωκεντρισμού του.

Εκπαιδεύει το παιδί στην αύξηση του επιπέδου αυτοελέγχου του και στη μεγαλύτερη ανοχή στη ματαίωση.

Η ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΠΛΕΥΡΑ ΤΟΥ ΠΑΙΧΝΙΔΙΟΥ

Τον παιδαγωγικό ρόλο του παιχνιδιού είχαν επισημάνει αρχαίοι έλληνες φιλόσοφοι (Πλάτων, Αριστοτέλης) και φιλόσοφοι του 18^{ου} αιώνα (Λοκ, Ρουσσώ).

Στα τέλη του 19^{ου} αιώνα, το παιχνίδι ενσωματώνεται στα εκπαιδευτικά προγράμματα.

Education

+

Entertainment

=

Edutainment

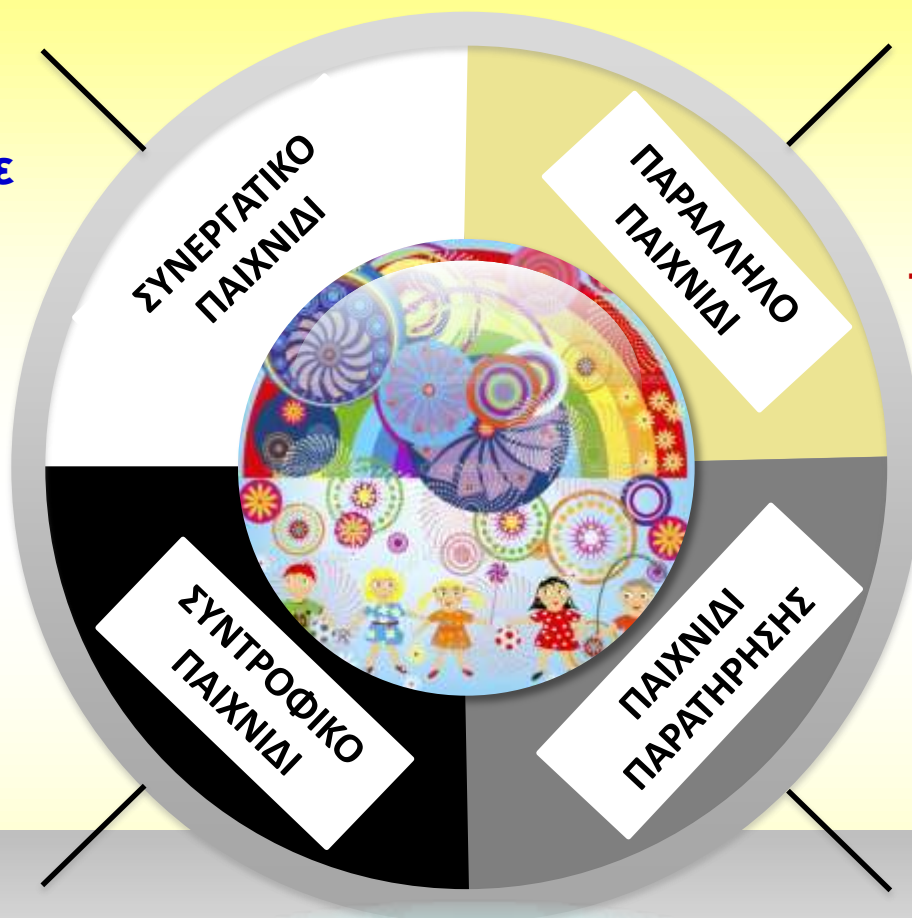
Ο όρος 'Edutainment' έχει δημιουργηθεί για να περιγράψει παιχνίδια τα οποία έχουν εκπαιδευτικούς στόχους, χωρίς όμως να ξεφεύγουν από τον καθαρά ψυχαγωγικό χαρακτήρα τους.

Κύριος στόχος της κατηγορίας αυτής είναι να ενισχύσει τις ικανότητες των μαθητών για διερευνητική μάθηση, δοκιμή και πλάνη, κ.ά. με τρόπο τέτοιο, ώστε οι μαθητές, χαμένοι στο ίδιο το παιχνίδι, να μην αντιλαμβάνονται πως εμπλέκονται ταυτόχρονα σε μια διαδικασία μάθησης.

Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΛΕΥΡΑ ΤΟΥ ΠΑΙΧΝΙΔΙΟΥ

Τα παιδιά παίζουν πραγματικά μαζί, κάνουν πράγματα με τη σειρά, παίζουν κοινά παιχνίδια και επινοούν «διαγωνισμούς».

Τα παιδιά παίζουν μαζί, χρησιμοποιώντας παρόμοια παιχνίδια την ίδια στιγμή, χωρίς να συναλλάσσονται μεταξύ τους.

Δύο ή περισσότερα παιδιά αλληλεπιδρούν μεταξύ τους, μοιράζονται ή ανταλλάζουν παιχνίδια, αν και οι δραστηριότητές τους είναι διαφορετικές.

Το παιδί απλώς παρατηρεί τα άλλα παιδιά που παίζουν, χωρίς το ίδιο να λαμβάνει μέρος. Μπορεί να κάνει σχόλια ή να δίνει συμβουλές.

ΠΩΣ ΘΑ ΕΠΡΕΠΕ ΝΑ ΠΑΙΖΟΥΝ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ

Τα παιδιά μπορούν να παίξουν οπουδήποτε και παντού – σε οργανωμένο περιβάλλον, σε παιδικούς σταθμούς ή στο σπίτι.

Τα πιο απλά υλικά - νερό, άμμος, ξύλινες τάβλες, τουβλάκια, χαρτί - μπορούν να αποτελέσουν υλικά παιχνιδιού για τα παιδιά και να μεταμορφωθούν σε κάστρα, πριγκίπισσες, ήρωες και άλλα πρόσωπα και αντικείμενα που ζουν στη φαντασία των παιδιών.

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ

Αν η εκπαίδευση σε όλες τις βαθμίδες στηριζόταν στην βιωμένη μάθηση και το παιχνίδι, ίσως ο κόσμος μας να ήταν καλύτερος, με περισσότερη χαρά και δημιουργικότητα, λιγότερο θυμό και επιθετικότητα, λιγότερους πολέμους.

Ίσως και οι ενήλικες τότε να έπαιζαν λιγότερο επικίνδυνα παιχνίδια...

This is a bus stop in Montreal

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΥ ΣΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ

Ο παιδαγωγός πρέπει:

1. Να ενισχύει και να ενθαρρύνει την ενασχόληση του παιδιού με το παιχνίδι.
2. Να δημιουργεί ένα περιβάλλον το οποίο να επιτρέπει στο παιδί να εκφράζεται ελεύθερα και να νιώθει ασφάλεια αλλά και να του δίνει χρόνο, χώρο και υλικά για να παίξει.
3. Να παρατηρεί το παιχνίδι των παιδιών προκειμένου να μπορεί να παρέμβει όπου χρειάζεται είτε για να βοηθήσει στην επίλυση προβλημάτων είτε για να αξιοποιήσει ευκαιρίες για κοινωνική μάθηση.
4. Να συμμετέχει στο παιχνίδι εάν τα παιδιά το επιθυμούν.
5. Να διευκολύνει τα ντροπαλά παιδιά να ενταχθούν στο παιχνίδι.

Η ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΥ ΣΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ

Κατά τη συμμετοχή του στο παιχνίδι, ο παιδαγωγός πρέπει:

1. Να προτείνει νέες ιδέες, ιδιαίτερα όταν το παιχνίδι γίνεται στερεότυπο.
2. Να εισαγάγει νέο λεξιλόγιο ως μέρος του παιχνιδιού.
3. Να διαχειριστεί το άδικο παιχνίδι ή την άδικη κατανομή ρόλων.
4. Να διαπραγματευτεί την είσοδο ενός νέου παιδιού στο παιχνίδι.
5. Να λειτουργήσει ως μοντέλο, διατυπώνοντας ερωτήσεις, ζητώντας οδηγίες, ζητώντας βοήθεια.
6. Να ενσαρκώσει απλώς έναν χαρακτήρα του παιχνιδιού και να μοιραστεί τη χαρά του με τα παιδιά.

Η ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΥ ΣΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ

1 Παρακολουθεί αρχικά το παιχνίδι ώστε να αντιληφθεί τους ρόλους και τις προθέσεις των παιδιών.

2 Σταθμίζει αν υπάρχει λόγος να μπει στο παιχνίδι.

3 Συμμετέχει με τους όρους των παιδιών και ακολουθεί τις οδηγίες τους.

4 Αποφεύγει τον πειρασμό να κατευθύνει ο ίδιος το παιχνίδι.

5 Αν το παιχνίδι δείχνει να κολλάει μετά την είσοδο του παιδαγωγού, τότε αυτός πρέπει να βρει έναν ευγενικό τρόπο να αποχωρήσει και να συνεχίσει να παρατηρεί το παιχνίδι από απόσταση.

ΤΕΛΙΚΕΣ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Τα περισσότερα παιδιά σήμερα δεν έχουν αρκετό χρόνο για να παίξουν. Πολλά από αυτά χρειάζονται βοήθεια για να μπουν στο δημιουργικό παιχνίδι.

Αν δώσω στα παιδιά χρόνο για να παίξουν, δεν ξέρουν τι να κάνουν με αυτό γιατί δεν έχουν δικές τους ιδέες!!!

Κανένα άτομο όμως δεν μπορεί να αξιοποιήσει πλήρως το δυναμικό του αν η δημιουργικότητά του κατασταλεί στην παιδική του ηλικία.

Κανένα έθνος δεν μπορεί να εξελιχθεί στον 21^ο αιώνα χωρίς ανθρώπους με υψηλή δημιουργικότητα και καινοτόμες ιδέες.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Καμία δημοκρατία δεν μπορεί να επιβιώσει χωρίς πολίτες που να μπορούν να διαμορφώσουν τις δικές τους ανεξάρτητες ιδέες και να ΔΡΑΣΟΥΝ πάνω σε αυτές...

ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ ΠΟΛΥ!

katerina@arsi.gr